



Advies

Ontwerpstrategie operationeel programma visserij en aquacultuur 2021-2027



Brussel, 13 september 2019

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij adviseert de beleidsmakers, in hoofdzaak de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, over landbouw en visserij in de brede zin van het woord. De adviezen, zoals vastgesteld door de belanghebbenden vertegenwoordigd in de adviesraad, passen in een gedragen politieke besluitvorming.

Adviesvraag: Ontwerpstrategie Vlaams Operationeel Programma EFMZV 2021-2027

Adviesvrager: departement Landbouw en Visserij

Advies verleend aan Koen Van den Heuvel – Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw; Patricia De Clercq – secretaris-generaal van het departement Landbouw & Visserij; kopie aan Philippe De Backer – federaal minister van Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Bestrijding van sociale fraude, Privacy en Noordzee; kopie aan Joris Relaes – administrateur-generaal van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO); kopie aan Filip Fontaine – algemeen directeur van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM).

Ontvangst adviesvraag: 20 mei 2019

Adviestermijn: 116 dagen

Decretale opdracht: SALV-decreet van 6 juli 2007, art. 4 (SAR-functie)

Goedkeuring raad: 13 september 2019

Adviesnummer: 2019-10

Contactpersoon: Koen Carels - kcarels@serv.be

Dossierhouder: Pieter De Graef – pdgraef@serv.be

Inhoud

Inhoud	3
Inleiding	4
Krachtlijnen	5
Situering	6
Advies	7
1.1 Appreciatie	7
1.2 Aanbevelingen.....	7
Bibliografie	12

Inleiding

Op 20 mei 2019 ontving de SALV van het departement Landbouw en Visserij de vraag om over de ontwerpstrategienota Vlaams Operationeel Programma EFMZV 2021-2027, zoals door het departement voorbereid, te adviseren.¹ De Technische Werkcommissie Visserij (TWV) van de SALV werd over deze ontwerpstrategienota tijdens haar vergadering van 17 juni 2019 door het departement Landbouw en Visserij geïnformeerd. De TWV bereidde voorliggend advies in schriftelijke procedure voor. Hiervoor maakte zij de toets met het eerdere advies over het toekomstige [Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#) en met de [Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#). De TWV keurde het ontwerpadvies in schriftelijke procedure goed op 13 september 2019. De SALV bekrachtigde hierna het advies via schriftelijke procedure eveneens op 13 september 2019.

¹ Departement Landbouw & Visserij, *Ontwerp Strategie Vlaams Operationeel Programma EFMZV 2021-2027*, voor advies aan SALV, 20-05-2019.

Krachtlijnen

- De SALV toetst de ontwerpstrategienota af aan zijn recente visserijadviezen en apprecieert er kernelementen uit terug te vinden als de drie dimensies van duurzaamheid, kennis en data, samenwerking, innovatie, instroom, diversificatie en kusthaveninfrastructuur.
- Volgens de raad is de ontwerpstrategienota bij het Operationeel Programma vooralsnog niet ingebed in een adequaat en toekomstgericht Vlaams beleidskader. De ontwerpstrategienota bevat hiervoor echter reeds de kiem, maar mist nog de eigenlijke vertaalslag naar de visserijdoelstelling van het Vlaamse 2030-doelstellingenkader *Vizier 2030*.
- De SALV geeft tot slot nog enkele aanbevelingen per doelstelling mee.

Situering

De voorbereiding van de nieuwe programmeringsperiode 2021-2027 is op verschillende beleidsniveaus en voor verschillende beleidsdomeinen volop aan de gang. Voor de visserijsector bracht de Europese Commissie op 12 juni 2018 haar voorstellen voor een nieuwe EFMZV-verordening 2021-2027 uit. Over deze voorstellen werden in de schoot van het Europees Parlement amendementen overeengekomen en op 4 april 2019 in een wetgevende resolutie gestemd (http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0343_NL.pdf). Op 18 juni 2019 is er binnen de Raad van de Europese Unie een akkoord gevonden over een partiële algemene oriëntatie voor het EFMZV 2021-2027.² Bovendien zijn ook de besprekingen over de verordening Gemeenschappelijke Bepalingen (GB) 2021-2027³ en over de budgetverdeling binnen het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 nog niet afgerond. De Europese beleidsontwikkelingen maken dat voorliggende ontwerpstrategienota nog aan wijzigingen en bijstellingen onderhevig kan zijn. Niettemin geeft de administratie met deze ontwerpstrategie reeds een eerste output in het kader van de opstelling van het Vlaamse programma. Hiermee bouwt ze verder op de samenstelling van de omgevingsanalyse, de SWOT-analyse (gepubliceerd in [VIRA'18](#)), de situering van de huidige behoeften en de verkennende gesprekken met stakeholders. De ontwerpstrategienota anticipeert op de definitieve wetsvoorstellen en legt per doelstelling voor het OP dat Vlaanderen voor ogen heeft, reeds de link met de betreffende prioriteiten en doelstellingen uit het oorspronkelijke EFMZV- en GB-voorstel.

De ontwerpstrategienota stelt zes kerndoelstellingen binnen het toekomstige OP 2021-2027 voorop, waarbij de drie dimensies van duurzaamheid (ecologisch, sociaal, economisch), het belang van kennis en data, en van samenwerking een overkoepelende doorwerking krijgen. De zes kerndoelstellingen zijn:

1. We ambiëren een economisch duurzame en wendbare Vlaamse visserijsector
2. We faciliteren de instroom van goed opgeleide vissers en reders en ondersteunen kennisopbouw en -uitwisseling
3. We dragen bij tot de bescherming en het herstel van de mariene ecosystemen en biodiversiteit
4. We bevorderen de samenwerking tussen ketenactoren om te komen tot valorisatie en de voorziening van een stabiele toelevering van duurzame en lokale voeding
5. We ondersteunen de ontwikkeling van een duurzame en geïntegreerde aquacultuursector op land en op zee
6. We stimuleren lokale ontwikkeling voor de uitbouw van een kustgebonden kwalitatieve aquatische voedingswaardeketen

² Enkel Zweden, Oostenrijk, Portugal en Polen steunen deze oriëntatie niet; cf. [Raad Landbouw en Visserij van 18 juni 2019](#).

³ Als onderdeel van de zeven Europese Structuur- en Investeringsfondsen heeft de verordening Gemeenschappelijke Bepalingen ook invloed op het EFMZV.

Advies

[1] De SALV waardeert het proactieve initiatief tot opmaak van deze ontwerpstrategienota en vraagt om ook bij de verdere beleidsvoorbereiding (i.c. opmaak van de interventies) betrokken te worden.

[2] De raad maakt na aftoetsing van de ontwerpstrategie aan zijn recente visserijadviesing zijn algemene appreciatie over en vestigt de aandacht op enkele aanbevelingen voor de verdere oppuntstelling. De ontwerpstrategie werd door de raad vergeleken met zijn advies '[Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#)' en met zijn '[Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#)'. Deze vergelijking resulteert in onderstaande appreciatie en aanbevelingen. Voorts doet de raad optekenen dat de vermelde visserijadviezen onverkort deel uitmaken van dit advies en dat ze aandacht vragen bij de verdere beleidsontwikkeling.

1.1 Appreciatie

[3] De SALV waardeert dat de ontwerpstrategie aandacht besteedt aan volgende kernelementen, zoals ook in zijn recente advisering werd beklemtoond:

- De koepelwerking van de **drie dimensies van duurzaamheid**, van **kennis en data** en van **sterke samenwerkingsverbanden**
- **Innovatie** – cf. doelstelling 1
- **Instroom** – cf. doelstelling 2
- **Diversificatie en verbreding** – cf. doelstelling 1
- **De visser als 'guardian of the sea'** – cf. doelstelling 3
- **Samenwerking** – cf. doelstelling 4
- **Aquacultuurontwikkeling** – cf. doelstelling 5
- **Lokale ontwikkeling van een kustgebonden aquatische voedingswaardeketen** – cf. doelstelling 6

1.2 Aanbevelingen

[4] Volgens de raad ontbreekt de ontwerpstrategie voor het OP EFMZV 2021-2027 tot nog toe een duidelijke inbedding binnen het Vlaamse beleidskader rond visserij, met name de visserijdoelstelling van **Vizier 2030**. De ontwerpstrategie schenkt terecht aandacht aan het Europese beleidsniveau (de EFMZV- en GB-voorstellen), maar maakt onvoldoende duidelijk hoe aansluiting zal worden gemaakt met een adequaat en toekomstgericht Vlaams beleidskader. De SALV brengt hiervoor zijn [Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#) in herinnering, waarin hij vraagt om aan de visserijdoelstelling van **Vizier 2030**⁴ een zodanige invulling te

⁴ "Tegen 2030 is de visvangst op een doeltreffende manier gereguleerd en zijn op wetenschap gebaseerde beheerplannen geïmplementeerd om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale duurzame opbrengst kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken", cf. [Vizier 2030. Een 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen](#). Zie ook: [SALV, Advies. Vizier 2030, Brussel, 2018](#).

bieden die de actuele inspanningen op het vlak van verduurzaming erkent en ondersteunt, die zich primordiaal richt op de GVB⁵-doelstellingen en die op urgente en structurele uitdagingen van de visserijsector anticipeert. De Vlaamse vertaling van het EFMZV dient te verduidelijken hoe ze zich inschrijft in deze overkoepelende visserijdoelstelling. Met de **drie dimensies van duurzaamheid**, het belang van **sterke samenwerkingsverbanden** en van **kennis en data** als koepel over de zes doelstellingen heen, en vanuit de bijdrage van visserij en aquacultuur voor de **voedselvoorziening** en **voedselzekerheid** (cf. GVB), bevat de ontwerpstrategie hiervoor reeds de kiem, maar mist ze nog de eigenlijke vertaalslag.

[5] Draag de visserijvisie uit en verduidelijk de strategische keuzes aan de samenleving. Eens de strategie coherent is ingebed in een adequaat en toekomstgericht Vlaams doelstellingenkader, kunnen de voordelen van deze strategische keuzes aan de samenleving verantwoord en verduidelijkt worden. Naast gerichte en informerende promotiecampagnes voor Vlaamse visserij- en aquacultuurproducten kan een communicatief sterke verantwoordelijkheid van het visserijbeleid de voeling van de doorsnee Vlaamse burger en consument met de eigen Vlaamse visserijsector aanscherpen. Zulke communicatie kan haar positieve uitwerking kennen in de keuze van de consument voor Vlaamse visproducten.

[6] De raad geeft voor volgende doelstellingen enkele aanbevelingen mee.

a. Doelstelling 1:

▀ **deze doelstelling moet volgens de raad ‘economische leefbaarheid’ van de sector (i.e. zowel zee- als landzijde) als aandachtspunt opnemen en daarvoor de noodzakelijke, tijdelijke steunmaatregelen voorzien, indien door het Europese beleidsniveau toegestaan en niet reeds tot de standaardmaatregelen behoren.** De visserijsector wordt geconfronteerd met een hele reeks uitdagingen (cf. [Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#)). Deels komen deze uitdagingen op de sector af als externe factoren, waarop zo goed als onmogelijk geanticipeerd kan worden en die buiten het normale, calculeerbare ondernemersrisico vallen. Zulke externe factoren vergen beleidsindekking via tijdelijke steunmaatregelen. Met deze aanbeveling verwijst de SALV ook naar de vraag van de meerderheid van de EU-lidstaten om de ‘*maximum aid intensity rate*’ onder EFMZV 2021-2027 op te trekken.⁶ Gezien het feit dat het uitdagingen betreft die invloed hebben op de gehele sector, meent de raad dat het van belang is dat de gevraagde beleidsindekking zowel de zee- als de landzijde van de sector overspant.

▀ **de SALV vraagt om tevens het onderzoek naar overleving van ongewenst gevangen vis bij teruggooi te blijven stimuleren.** De raad verwelkomt de ondersteuning voor initiatieven die uitdagingen in verband met omgevingsgerelateerde en externe factoren in het algemeen en de aanlandingsverplichting in het bijzonder kunnen aanpakken op een vernieuwende, duurzame en alternatieve manier.⁷ De piste om ongewenst gevangen vis levend overboord te zetten wanneer de overlevingskans aantoonbaar groot genoeg is,⁸ mag volgens de SALV echter niet veronachtzaamd worden en vergt een adequate inzet op de verderzetting van onderzoek hiernaar.

⁵ Gemeenschappelijk Visserijbeleid.

⁶ Bron: departement Landbouw en Visserij.

⁷ Departement Landbouw & Visserij, *Ontwerp Strategie Vlaams Operationeel Programma EFMZV 2021-2027*, voor advies aan SALV, p. 5.

⁸ Voor meer informatie: S. Vandendriessche *et al.*, ‘Ongewenste vis. Over ontsnapping, bijvangst, overleving en de aanlandplicht’, *De Grote Rede*, 45, 2019, pp. 15-19.

■ **Een correcte vergoeding is volgens de raad aan de orde om vissersvaartuigen een rol als varend wetenschappelijk platform voor gegevensverzameling te laten vervullen.**⁹Het welslagen van pilootprojecten waarbij de samenwerking tussen wetenschap en visserij centraal staat, vergt een correcte vergoeding voor het vrijwillige engagement van de reders. Zowel de uitrusting van vaartuigen om bijvoorbeeld aan *self sampling* te doen, mariene data te verzamelen en te verwerken, alsook de accommodatie voor meereizende wetenschappers tijdens commerciële zeereizen kunnen onder zulk samenwerkingsverband begrepen worden. Gelijkaardige samenwerkingsverbanden tussen wetenschap en andere actoren binnen de visserijketen verdienen tevens stimulans en ondersteuning.

b. Doelstelling 2:

■ **de SALV waardeert de beleidsambitie om de instroom van vissers en reders te faciliteren, maar vraagt dat de steunvoorwaarden daadwerkelijk tot incentives leiden.**¹⁰ De raad vraagt dat de projectkwaliteit hierin primeert op de identiteit van de projectaanvrager en zo kansen geeft aan investeerders *sensu lato*. Bovendien meent de raad dat de starterssteun in verhouding moet staan tot de investeringsbedragen die gangbaar zijn in de sector.

■ **om goed opgeleide vissers en reders aan te trekken, vraagt de raad dat de maritieme opleiding (TSO) steeds een visserijcomponent blijft behouden.**

■ **daarnaast brengt de raad zijn vraag in herinnering om de oprichting en ondersteuning van een competentiecentrum voor visserij, waarin gezamenlijke initiatieven voor werving en opleiding doorheen de hele keten samen worden aangeboden.**¹¹ Om tegemoet te komen aan de arbeidskrapte in de gehele visserijketen is een ketenaanpak via de bundeling van initiatieven wenselijk. Dit competentiecentrum dient de opleidingen voor de zeevisserij (jongeren – volwassenen – reders) te centraliseren en open te staan voor huisvesting van aan de visserij dienstverlenende organisaties. Daartoe vraagt de raad de nodige afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus. Dit competentiecentrum richt zich inhoudelijk onder meer op het versterken van de rol van de visser als '*guardian of the sea*'.

c. Doelstelling 3:

■ **zorg dat de maatregelen voor het leveren van maatschappelijke diensten een motivatie inhouden, bijvoorbeeld op vlak van efficiëntie of financieel.** Zulke incentives kunnen pas echt een motivator zijn om initiatieven zoals de verzameling en aanlanding van afval op zee en acties in het kader van de bescherming, herstel en monitoring van beschermde mariene gebieden aan te zwingelen. Zo kan automatische beeldherkenning van vissoorten ook tot efficiëntiewinst aan boord leiden.

■ **wat visserijmethodes betreft, vraagt de SALV dat de opties voor toekomstige, inventieve en revolutionaire mobiele visserijtechnieken open gehouden worden.** De raad beklemtoont dat de verduurzaming van visserijactiviteiten steeds het uitgangspunt moet blijven, waarbij de aandacht gaat naar minder bodemberoering, lager gebruik van fossiele

⁹ Cf. [SALV, Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#), p. 26.

¹⁰ Cf. [SALV, Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#), p. 22-23; [SALV, Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#), p. 9.

¹¹ Cf. [SALV, Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#), p. 23.

brandstoffen, data-gestuurde bedrijfsvoering en alternatieve visserijmethodes. Innovatie inzake visserijtechnieken mag echter bij voorbaat niet gefnuikt worden door louter in te zetten op passieve visserijmethodes. Nieuwe ontwikkelingen inzake mobiele visserijtechnieken mogen niet worden ontzien in het financiële en regelgevende kader.

▀ **De raad vraagt om adequate ambtelijke expertise over het ecosysteem en marien milieu te betrekken bij de beoordeling van projectaanvragen.** Een wisselwerking met relevante beleidsdomeinen en -niveaus kan volgens de raad de oordeelkundige afweging van de ingediende projectaanvragen ten goede komen.

d. Doelstelling 4:

▀ **in het licht van de samenwerking tussen ketenactoren wijst de raad op de verderzetting van ‘Visserij Verduurzaamt’ tot bij de consument en herhaalt zijn vraag om een correcte ondersteuning voor het welslagen van deze duurzaamheidserkenning.**¹²

▀ **de SALV brengt in herinnering dat communicatie- en marketingstrategieën een zekere mate van flexibiliteit vergen om vlot te kunnen inspelen op bepaalde opportuniteiten via campagnes die op korte tijd kunnen gelanceerd worden.** Met het oog op de promotie van lokale en duurzaam gevangen vis dienen, naast de generieke, op voorhand ingeplande campagnes, marketingcampagnes *ad hoc* vlot in te kunnen spelen op een kansrijk momentum, zoals positieve media-aandacht of een relevant nieuwsfeit over Belgische visserij- of aquacultuurproducten.

e. Doelstelling 5: **om de combinatie maricultuur met passieve visserij te kunnen laten ontplooiën, vraagt de raad om regelgevende belemmeringen inzake veiligheidsvoorschriften, visvergunning en de inzetbaarheid van vaartuigen, vaarbereik en vaartuigcriteria te ontzenuwen.**¹³ De mogelijkheden die het MRP 2020-2026 voor passieve visserij voorziet in bepaalde zones voor energiewinning kunnen interesse voor deze visserijtechnieken opwekken op voorwaarde dat het regelgevend kader daartoe eenvormig is. Gelijkaardige belemmeringen worden ondervonden door recreatieve vissers die de overstap naar commerciële visserij overwegen. Om een eenvormig regelgevend en controlerend kader te bewerkstelligen, dient de nodige afstemming tussen de bevoegde beleidsniveaus plaats te grijpen.

f. Doelstelling 6: **de SALV vestigt de aandacht op de nood aan een gedegen omkadering voor het succesvol uitrollen van een kustgebonden kwalitatieve aquatische voedingswaardeketen.** Volgens de raad zijn samenwerking en gedragenheid door de gehele visserijketen cruciale kernwoorden voor het succesvol realiseren van krachtige, lokale projecten die een kustgebonden kwalitatieve aquatische voedingswaardeketen schragen. Aan kleinschalige initiatieven in het verleden (bv. AS4 onder het Europees Visserijfonds¹⁴) lagen vaak goede intenties ten grondslag, maar ontbrak

¹² Cf. [SALV, Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#), p. 11-12 en [SALV, Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#), p. 23. ‘Visserij Verduurzaamt’ is een verduurzamingstraject van de Belgische visserijvloot, waarvan de erkenning aan reders wordt verleend indien aan een basisnorm wordt voldaan en een engagementsverklaring wordt onderschreven; ‘Valduvis’ staat voor ‘Valorisatie van duurzaam gevangen vis’ en is een tool door ILVO ontwikkeld om op basis van veertien indicatoren de duurzaamheidsinspanningen op ecologisch, sociaal en economisch vlak binnen de visserij te meten, zie <https://valduvis.be/nl/>.

¹³ Cf. [SALV, Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#), p. 26.

¹⁴ Het EVF was de voorloper van het huidige Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV).

niet zelden de nodige omkadering om op lange termijn het verschil te maken op vlak van toerisme, ecologie, economische ontwikkeling etc. Deze vraag van de raad om de nodige omkadering hangt onlosmakelijk samen met zijn eerdere aanbeveling dat het programma kustgemeenschappen in staat moet stellen om de juiste infrastructuur uit te bouwen die beantwoordt aan nieuwe ontwikkelingen binnen de visserij, de aqua- en maricultuur en de blauwe economie.¹⁵

¹⁵ Cf. [SALV, Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027](#), p. 24-25 en [SALV, Prioriteitennota Visserij 2019-2024](#), p. 10.

Bibliografie

Departement Landbouw & Visserij, *Ontwerp Strategie Vlaams Operationeel Programma EFMZV 2021-2027*, voor advies aan SALV, 20-05-2019.

[Raad van de Europese Unie, 10352/19, Raad Landbouw en Visserij van 18 juni 2019, voorlopige versie, Luxemburg, 2019.](#)

[SALV, *Advies. Strategische hoofdlijnen voor het Vlaamse visserijprogramma 2021-2027*, Brussel, 2019.](#)

[SALV, *Prioriteitennota Visserij 2019-2024*, Brussel, 2019.](#)

[Van Bogaert, Tom en jonathan Platteau \(eds.\), *Uitdagingen voor de Vlaamse visserij. VIRA 2018*, Vlaamse overheid, departement Landbouw en Visserij, Brussel, 2018.](#)

S. Vandendriessche *et al.*, 'Ongewenste vis. Over ontsnapping, bijvangst, overleving en de aanlandplicht', *De Grote Rede*, 45, 2019, pp. 15-19.

[Vlaamse Regering, *Vizier 2030. Een 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen*, Brussel, 2018.](#)